

Väärinkäytösten torjuntaohje

Sisäisen valvonnan ohjeen liite

Osana kunnan sisäistä valvontaa valvonta on väärinkäytösten ehkäisyyn ja tunnistamiseen liittyvät toimenpiteet. Tärkeä osa sisäistä valvontaympäristöä on kunnan määrittelemä ja toteuttama prosessi väärinkäytösten ja näiden epäilyjen käsittelemiselle. Väärinkäytöksellä tarkoitetaan kaikkia laittomia toimia, kuten petosta, salailua tai luottamuksen rikkomista. Henkilöt ja organisaatiot syyllistyvät väärinkäyttöihin saadakseen rahaa, omaisuutta tai palveluita, välttääkseen maksuja tai palvelujen menetyksiä tai varmistaakseen henkilökohtaisia tai liiketoiminnallisia etuja.

Väärinkäytökseksi voidaan tulkita myös toiminta, joka on organisaation arvojen, toimintaperiaatteiden tai etiikan vastaista, vaikka se ei laitonta olisikaan. Tyypillistä kaikille väärinkäytöksen muodoille on kuitenkin teon tahallisuus, oman edun tavoittelu ja luottamuksellisen aseman väärinkäyttö. Tämä erottaa väärinkäytöksen tahattomasta virheestä.

Kunkin esimiehen on huolehdittava, että hänen alaisensa ovat tietoisia kunnan toimintatavoista ja ohjeista ja että he toimivat niiden mukaisesti. Jokaisen henkilön, joka havaitsee väärinkäytöksen, epäkohdan tai epäilee sellaisen mahdollisuutta, on ilmoitettava asiasta ensin omalle esimiehelleen, joka käynnistää asian selvityksen yhdessä kunnanlakimiehen kanssa. Mikäli yhteydenotto esimiehen ei jostain syystä ole mahdollista, vaihtoehtoisesti yhteyttä voidaan ottaa suoraan kunnan lakimieheen.

Toisinaan esiin nousut kysymys voidaan saada ratkaistua pelkällä keskustelulla esimiehen, HR:n tai lakimiehen kanssa, jolloin kyse ei useinkaan ole varsinaisesta väärinkäytöstilanteesta eikä virallista tutkintaprosessia tarvitse aloittaa. Kunnanlakimies pyytää tarvittavat selvitykset ja tiedot tarvittavilta ilmoituksen kohteeseen nähden kolmansilta osapuolilta. Tiedon keruussa ja ilmoituksen taustoista paljastetaan tällöin vain välttämättömät tiedot. Tarvittaessa ilmoitukseen liittyvää tietoa tulee antaa viranomaisille.

Kunnan lakimies harkitsee, onko syytä tehdä tutkintapyyntö poliisille. Samoin harkittavaksi voi tulla, onko tarpeen käynnistää asiassa ulkopuolinen selvitystyö väärinkäytöstutkintaan erikoistuneiden resurssien käyttöönsaamiseksi.

Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi:

- epäilyn kohteena on ylimpään johtoon (johtoryhmä, kunnanhallitus) kuuluva henkilö tai henkilöitä
- epäily väärinkäytös on materiaalisesti merkittävä, ja kunta uskoo ryhtyvänsä oikeustoimiin, mikäli väärinkäytös voidaan todentaa

Johtopäätösten tueksi kerätään aina tarvittava ja riittävä informaatio. Ilmoituksen kohteena olevalle henkilölle tulee varata mahdollisuus esittää asiasta oma näkemyksensä.

Mikäli asian selvittäminen johtaa siihen, että vaaditaan työnantajan direktio-oikeuteen liittyviä toimenpiteitä, tältä osin käsittelyä jatketaan myös henkilöstöhallinnon kanssa.

Kunnan lakimies raportoi tehdyistä väärinkäytösilmoituksista kunnan johtoryhmälle tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa tilinpäätöksen yhteydessä. Sisäisiä väärinkäytösraportteja varten tieto esitetään anonymisoituna. Kun päätös tutkinnan aloittamisesta on tehty, tieto siitä annetaan kunnanjohtajalle sekä sille johtoryhmän jäsenelle, jolle asia on relevantti. Asia tulee käsitellä äärimmäisen luottamuksellisesti, jolloin suojataan ilmoituksen jättäjää, sen kohdetta ja mahdollista tilanteeseen liittyvää evidenssiä. Raportissa esitetään tutkinnan johtopäätökset, seuraamukset, mahdollinen tarve ohjeiden päivittämiseen ja muihin korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymiseksi sekä mahdolliseen viestimiseen asiasta.

Ilmoittajalle tulee antaa palaute ilmoituksestaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua tämän ilmoituksesta lukien.

Ilmoittajan henkilöllisyyttä ei saa paljastaa ilman henkilön nimenomaista suostumusta muulle, kuin ilmoitusten vastaanottamiseen tai ilmoitusten perusteella toteutettavien jatkotoimien toteuttamiseen vastuutetuille henkilöstön jäsenille. Vain käsittelyyn välttämättömät tahot ovat osallisina. Kaikki vastaanotetut ilmoitukset kirjataan salassapitovaatimusten mukaisesti asianhallintajärjestelmään. Henkilötietoja ei tallenneta pidemmäksi aikaa, kuin on tarpeellista prosessin loppuunsaattamiseksi.

Jokaisella työntekijällä on velvollisuus tuoda esiin epäkohtia ja epäilyjä mahdollisista väärinkäytöksistä. Kunnan johto sitoutuu ilmoittajan tekijän suojelemiseen. Ilmoituksen tekemisestä ei aiheudu ilmoituksen tekijälle epäsuotuisia seuraamuksia eikä se vaaranna työntekijän asemaa. Edelleen jokaisen työntekijän tulee avustaa tarvittaessa väärinkäytöstutkinnassa.

Lisätietoja antaa

Sari Forsström, kunnanlakimies
040 317 2015